

Gymnázium, Brno, tř. Kpt. Jaroše

Použití laserového ukazovátka k ovládání počítače

Závěrečná maturitní práce

Vedoucí práce:
Mgr. Marek Blaha

Tomáš Pokorný

Brno 2011

Na tomto místě bych chtěl poděkovat hlavně Tomáši Gavenčiakovi, který na M&M vymyslel konferu na zpracování obrazu a jehož rady byly velmi cenné hlavně v začátcích, Karlu Královi a Lukáši Langerovi za vymyšlení poměrové transformace, Lukáši Langerovi navíc i za vymyšlení dvoubodové transformace, Janu Olšinovi za pomoc při zprovoznování projektivní transformace, Mgr. Marku Blahovi za technické zázemí a podporu při pokračování projektu a všem dalším, kteří mne svými radami nasměrovali na správnou cestu.

Prohlašuji, že jsem tuto závěrečnou maturitní práci vyřešil samostatně s použitím literatury, kterou uvádím v seznamu.

V Brně dne 29. ledna 2011

.....

Abstract

Tomáš, P. Using a laser pointer to control a computer. Final maturita thesis. Brno, 2011

Here will be an abstract in English.

Abstrakt

Tomáš, P. Použití laserového ukazovátka k ovládání počítače. Závěrečná maturitní práce. Brno, 2011

Projekt *Použití laserového ukazovátka k ovládání počítače* si klade za cíl pomocí kamery a projektoru připojeného k počítači umožnit uživateli, aby mohl využívat laserového ukazovátka jako ukazatele na objekty zobrazené projektorem na plátně. Aplikace je napsána v Objective C. Funkce aplikace jsou tyto: kalibrace webkamery pro dané umístění, zachycení a načtení obrazu z webkamery, analýza a hledání nasvíceného bodu, transformace snímaného obrazu pomocí transformační funkce a kalibračních dat a finální vykreslení vizualizace výsledků pomocí jednoduchého kreslení či hry.

Obsah

1	Úvod a cíl práce	11
1.1	Historie projektu	11
1.2	Úvod do problematiky	11
1.3	Cíl práce	11
2	Současný stav řešené problematiky	12
3	Materiál a metody	13
3.1	Hardware	13
3.2	Popis softwaru	13
3.2.1	Metody hledání nasvíceného bodu	13
3.2.2	Kalibrace	14
3.2.3	Transformace	14
3.2.4	Zobrazení	16
4	Výsledky	17
4.1	Kreslení jednou barvou	17
4.2	Kreslení třemi barvami	17
4.3	Střílení balonků	17
5	Diskuse	18
5.1	Srovnání s podobnými aplikacemi	18
5.2	Problémy v průběhu práce	18
6	Využití v praxi	19
7	Závěr	20
7.1	Nápady do budoucna	20

1 Úvod a cíl práce

1.1 Historie projektu

K myšlence použití laserového ukazovátka k ovládání počítače mne přivedla konference na semináři M&M, ve které jsme se s pomocí webkamery snažili zachytávat polohu laserového ukazovátka a ukazovat ji na projektoru. Tato konference mne velmi zaujala a rozhodl jsem se pokračovat v ní a dovést práci dále, než se nám za krátký čas na soustředění povedlo.¹

1.2 Úvod do problematiky

Zpracování obrazu je velmi obsáhlá oblast, která zahrnuje mnoho různých oborů a problémů. Já jsem si vybral oblast hledání bodu o dané barvě v obrazu z kamery a další práce s ním. Toto v sobě zahrnuje několik kroků. Nejprve je třeba získat obraz z kamery, následně v něm najít bod...²

1.3 Cíl práce

Cílem práce bylo vytvořit program, který pomocí webkamery zachytává polohu laserového ukazovátka na plátně dataprojektoru a převádí ji na souřadnice, podle kterých vykresluje na plátno počítač. Součástí práce také měly být ukázky možného využití.

---

¹Mám se tu trochu více rozepsat o tom, jak se projekt dále vyvíjel?

²A tady právě nevím, co bych tam moc napsal, protože se tím zabývám dále v sekci Popis softwaru.

2 Současný stav řešené problematiky

Ohledně zpracování obrazu je na webu prací poměrně mnoho, avšak nenašel jsem mnoho prací, které by využívaly zpracovaný obraz k ovládní počítače (autonomní roboty pomineme, jedná se o diametrálně odlišnou problematiku). Projektem nejbližším mé tematice je L.A.S.E.R. Tag od Graffiti Research Lab³, který se zabývá podobným cílem, avšak nemá automatickou kalibraci a bohužel se mi tento program nepodařilo zkompileovat. Dalším podobným projektem je PySight SprayPaint⁴, na který jsem ale přišel až když už byla aplikace hotová. Tento program využívá Pythonovskou knihovnu PySight a neprovádí žádnou transformaci souřadnic, tudíž je poměrně nepřesný. Posledním programem, který jsem našel a zabývá se podobnou tematikou byl program, kdy laserové ukazovátko bylo použito k ovládní hry, ale tuto hru se mi bohužel nepodařilo znovu najít. Všechny tyto programy mi sloužily jako inspirace, bohužel se mi nepodařilo v jejich zdrojovém kódu nalézt části, které by mi pomohly při řešení mých problémů.

Z hlediska mé práce nejvýznamější je framework CocoaSequenceGrabber⁵, který slouží pro zachytávání obrazu z integrované kamery iSight. Tento framework je v mé práci použit právě za tímto účelem.

---

³<http://graffitiresearchlab.com/projects/laser-tag/>

⁴<http://killertux.org/projects/pysight-spraypaint>

⁵<http://www.skyfell.org/cocoasequencegrabber.html>

3 Materiál a metody

3.1 Hardware

Abychom mohli používat laserové ukazovátko na ovládání počítače, potřebujeme následující hardware:

- **Počítač** Aplikace je napsána pro Mac OS X, tudíž potřebujeme Mac s dostatečným výkonem (alespoň 1.8 GHz), aplikace je testována v Mac OS X 10.6, ale nevyužívá žádné speciality této verze systému, tudíž by měla být spustitelná i pod 10.5 a 10.4. Dále je nutné mít na počítači nainstalovaný framework CocoaSequenceGrabber
- **Webkamera** Vzhledem k použití frameworku CocoaSequenceGrabber je použita integrovaná kamera iSight, avšak mělo by být možné i použití externí kamery.
- **Projektor** Na projektor nejsou kladeny žádné speciální nároky, rozlišení je potřeba nastavit na 800x600.
- **Laserové ukazovátko** Laserové ukazovátko může být jakékoli červené barvy, v případě jiné barvy je potřeba změnit barevnou složku, na kterou se bere ohled, ve zdrojovém kódu.

3.2 Popis softwaru

Obraz je snímán pomocí frameworku CocoaSequenceGrabber v programu Hledani-Bodu. Program snímá obrázky tak, jak jsou poskytovány kamerou a hledá v nich nasvícený bod. Při zpracování je vždy obraz převeden na pole bytů, nad kterým se pak provádí jednotlivé metody hledání nasvíceného bodu. Nalezené souřadnice jsou poté poskytnuty jednotlivým metodám transformace a transformované souřadnice jsou poté vizualizovány na plátně pomocí některé ze zobrazovacích tříd.

3.2.1 Metody hledání nasvíceného bodu

Čtvercová metoda

V této metodě se vždy počítá součet plochy 5x5 pixelů okolo zkoumaného bodu po jednotlivých barevných složkách. Před tímto výpočtem mohou být nastaveny omezující podmínky, kdy je zbytečné výpočet provádět, protože jsou body příliš tmavé, než aby na ně bylo svíceno.

Z jednotlivých blokových součtů je zjištěno maximum hodnoty součtu hledané barevné složky a definitivně je vybrán ten bod, který má tento součet nejvyšší. U tohoto maxima jsou ještě kontrolovány součty jednotlivých složek, aby se omezily artefakty kdy pokud na projektor nesvítím se nezachytávaly zobrazené křížky.

Tato metoda se ukázala být poměrně spolehlivá, ale je potřeba najít vhodné nastavení konstant pro zahazování bodů, protože obzvláště při denním osvětlení či osvětlení různými zdroji světla jsou snímány body různých barev a je potřeba co nejvíce špatných zahodit, ale ne zahodit s nimi i ty, co chceme najít.

Křížová metoda

Tato metoda je zjednodušenou verzí metody, o níž jsem dlouho uvažoval, ale je implementačně náročná. Metoda je založena na faktu, že hledáme bod, tzn. nějaké malé osvětlené kolečko, kde má střed a několik bodů v okolí výrazně jiné vlastnosti než zbytek obrázku. Ideální stav je hledat 2 mezikruží, což je ale poměrně obtížné a tak jsem v této metodě použil jen výrazně zjednodušenou verzi.

V této verzi jsou sledovány pouze barvy aktuálně zkoumaného bodu P , jeho nejbližších sousedů I a poté čtyř bodů O vzdálených 5 pixelů na každou ze čtyř stran od bodu P . Pokud zrovna svítím na bod P , pak body I budou díky své blízkosti také osvětleny poměrně výrazně a naopak na body O nebude mít již nasvícení bodu P žádný vliv a budou tedy reprezentovat barvu pozadí. U bodů I a O se počítá vždy průměr jednotlivých barevných složek ze všech 4 bodů.

U každé skupiny bodů je možné nastavovat maximální a minimální hodnoty jasu jednotlivých složek, což dává poměrně silný nástroj k odfiltrování nežádoucích bodů. Tato metoda se ukázala spolehlivější než čtvercová, protože dokáže odfiltrovat velké jasné plochy.

3.2.2 Kalibrace

Kalibrace je prvním z dějů souvisejících s transformací. Cílem kalibrace je zjistit, v jakých bodech na snímáném obraze se zobrazují rohy obrazu zobrazovaného dataprojektorem. To je důležité proto, abychom dokázali přepočítat bod nalezený na obraze webkamery na bod, který zobrazíme na projektoru. Nyní k funkci kalibrace. Program postupně rozsvítí 4 čtverečky v rozích obrazu projektoru a vždy chvíli počká, aby se kamera přizpůsobila. Pak je sejme již popsáním způsobem a najde je. Tímto získáváme 4 kalibrační body, se kterými již můžeme počítat v transformacích.

3.2.3 Transformace

Toto je nejdůležitější a matematicky nejobtížnější část celého projektu, která zajišťuje správné zobrazení bodu na projektoru. Co to je a proč je potřeba?

Předpokládejme, že máme projektor, který promítá na plátno obdélníkový obraz. Pokud by ho promítal zkreslený, má své vlastní funkce ke korekci tohoto zkreslení. Pokud nyní obraz snímáme kamerou, získáme nějaký útvar. Optimální situace nastává, pokud kamera snímá ze stejného bodu, jako promítá projektor. V tom případě je snímáný útvar obdélník se stejným poměrem stran k promítanému obrazu. Tady nám stačí úplně základní transformace a to jednoduché přínásobení konstantou odpovídající poměru délky strany snímáného a promítaného obrazu. Toto je

ale situace, která nastane velmi zřídka. Většinou snímáme kamerou obraz zkreslený, protože pokud si představíme to, co snímá kamera, jde o jakýsi nekonečně vysoký čtyřboký jehlan.

Pokud snímáme útvar mimo osu projektoru, bude snímáný útvar určitým řezem daného jehlanu, tudíž to bude docela obecný čtyřúhelník. My potřebujeme tento čtyřúhelník roztáhnout vhodně tak, abychom získali obdélník, který bude odpovídat obdélníku promítanému projektorem, abychom mohli tento obdélník zobrazit. To je právě záležitost transformace.

Transformace se 2 body

Tato transformace je vymyšlená Lukášem Langerem. Základem je to, že při zachycení zkresleného obrazu se původně rovnoběžné přímky určené rohovými body A , B , C a D budou sbíhat a tudíž se protnou v nějakém bodě (Q , W). Tento bod jednoduše nalezneme prodloužením stran. Přímka procházející zachyceným bodem P a rovnoběžná se stranou AC nebo AB na skutečném plátně bude při zkreslení procházet nalezeným průsečíkem Q či W . Nalezneme průsečík této přímky se stranou AB nebo AC , nazveme ho α a β a určíme poměr části k průsečíku k celé této straně. Toto provedeme pro obě rovnoběžné strany a získané poměry stačí vynásobit šířkou a výškou zobrazovaného obrazu. Tato transformace dává výsledky s přesností okolo 5 cm.

Poměrová transformace

Základem je fakt, že i ve zkresleném útvaru zůstanou zachovány poměry vzdáleností a to speciálně poměrů vzdáleností nalezeného osvětleného bodu od stran. Pokud tuto úvahu zobecníme na dva rozměry, získáme rovnice, pomocí kterých můžeme získané souřadnice nalezeného bodu přepočítat na souřadnice bodu na obrazovce.

Projektivní transformace

Princip projektivní transformace je vysvětlen v [1]. Projektivní transformace umí převádět mezi souřadnicemi v jedné a druhé rovině, což je přesně to, co potřebujeme. Transformační rovnice dopředné transformace jsou

$$x' = \frac{a_0x + a_1y + a_2}{a_6x + a_7y + 1}y' = \frac{a_3x + a_4y + a_5}{a_6x + a_7y + 1}$$

Koeficienty se dají také pěkně zadat do matice:

$$\begin{bmatrix} u' \\ v' \\ w' \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x \\ y \\ 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} a_1 & a_2 & a_3 \\ a_4 & a_5 & a_7 \\ a_7 & a_8 & 1 \end{bmatrix}$$

Vzniklý vektor musíme ještě normalizovat:

$$x' = \frac{u'}{w'}y' = \frac{v'}{w'}$$

Na vypočítání koeficientů transformace musíme najít inverzní matici transformace a spočítat její koeficienty. Tuto část mi pomohl udělat Jan Olšina⁶ v Mathematice, za což mu přísluší velký dík. Získané koeficienty pak již stačí jen přepsat do zdrojového kódu. Tato transformace je nejpřesnější, protože jde o přesné matematické vyjádření. S touto transformací se podařilo dosáhnout přesnosti jednotek centimetrů, kde je přesnost limitována rozlišením kamery.

Další transformace

Během vývoje vznikly ještě 2 další transformace a to transformace přibližná, která vždy předpokládala, že útvar je lichoběžník a to postupně v obou rozměrech a výsledek pak zprůměrovala. Toto byla používaná transformace v začátcích, než byla odhalena chyba v transformaci poměrové. Se stoupajícím zkreslením rapidně klesá přesnost.

Druhá ze vzniklých transformací byla založena na úhlech a postupném posouvání kalibračních bodů do vrcholů promítaného čtyřúhelníka. Při nasimulování její činnosti ale bylo zjištěno, že byly úvahy chybné a tato transformace nemůže fungovat.

Využívanou transformací v dobách, kdy byl projekt v Pythonu, byla transformace grafická, která využívala knihovny funkce Python Image Library, ale tuto transformaci se nepodařilo převést do Objective C.

3.2.4 Zobrazení

Obraz se vykresluje do černého okna o velikosti obrazu promítaného projektorem. Při vykreslování je třeba dbát na to, aby barva, kterou kreslíme, nebyla příliš jasná nebo se nepodobala barvě laserového ukazovátka. V prvním případě totiž dojde k přepalům v obraze, v druhém k chybnému vyhodnocení osvětleného bodu a oba tyto problémy vedou k nepřesnostem a chybám v zobrazování.

---

⁶organizátor M&M, jan.olsina@gmail.com

4 Výsledky

Pokud známe umístění bodu vůči plátnu, tzn. jeho polohu v souřadnicích projektoru, máme mnoho možností, jak ho vizualizovat. Níže jsou popsány výsledné aplikace, které slouží jako ukázka možností projektu.

4.1 Kreslení jednou barvou

V tomto případě se přepočítaný bod uloží do Beziérovky křivky, která se při každém nově přichozím bodu opět vykreslí. Pokud se bod nepodaří nalézt, tak se čeká, než je nalezen nějaký platný bod a do tohoto bodu se kreslení přesune bez toho, aby kreslilo čáru. Tímto se tedy dají kreslit i přerušované čáry. Kresba se dá resetovat a dá se zvolit tloušťka čáry.

4.2 Kreslení třemi barvami

Princip je stejný jako u kreslení jednou barvou, ale v tomto případě jsou Bézierovy křivky tři, pro každou barvu jedna. Přepínání mezi barvami je pomocí tří barevných čtverců v levém horním rohu obrazu promítaného projektořem. Pod těmito barvami je čtverec pozastavující kreslení a v levém dolním rohu je čtverec, na kterém když je setrváno alespoň 20 zpracovaných snímků, kresba se resetuje.

4.3 Střílení balonků

Toto je ukázka, jak lze využít laserového ukazovátka pro ovládání hry. Na plátno se promítají různě velké a barevné balonky, které stoupají vzhůru a laserového ukazovátka se využívá k jejich sestřelování. Je možné si zvolit parametry hry, na obrazovce je zobrazen počet ulétlých a sestřelených balonků.

5 Diskuse

5.1 Srovnání s podobnými aplikacemi

Souhrn aplikací s podobnými vlastnosti jsem již uvedl na začátku. L.A.S.E.R Tag je aplikace o mnoho větší a umožňuje velmi pokročilé činnosti, jediná výhoda mé aplikace spočívá v automatické kalibraci plátna. Oproti dalším aplikacím je největší výhodou projektivní transformace, která zajišťuje vysokou přesnost, i když kamera se nedívá na plátno kolmo.

5.2 Problémy v průběhu práce

Prvním, zásadním a nejhlupejším problémem byl problém s poměrovou transformací. Jeho podstata byla v odlišném číslování rohů obdélníka při kalibraci a při transformaci. Tato chyba nás zdržela o jedno odpoledne, kdy jsme mohli pokračovat v programování. Byla odhalena až asi v polovině prezentace konfery na soustředění M&M.

Problémy byly při přepisování do Objective C, ale byly úspěšně překonány. Největším problémem bylo vždy rozbíhat danou transformaci, protože při přepisování do počítače vznikla vždy alespoň jedna chyba, která se dost těžko hledala. Tyto problémy se táhly dlouhou dobu, je to vidět i na tom, že první námi naprogramovaná transformace se podařila zprovoznit až za dlouhou dobu a například zprovoznit dvoubodovou transformaci trvalo od 27. ledna, kdy byla uveřejněna na SVN až do 18. března, kdy vyšla stabilní revize.

Dalším problémem bylo kreslení, při němž jsem si nevšiml, že [NSBezierPath bezierPath] je autorelease a divil jsem se, že do ní pak při dalším volání metody nešlo zapisovat.

Při přechodu na využívání vazeb se vyskytl problém se čtením hodnot. Sice fungovalo nastavování, ale v GUI se to nezobrazovalo. Příčina nebyla zjištěna, nyní to již funguje tak, jak má.

Nejdéle trvajícím problémem bylo zprovoznění použitelné transformace. V době ročního výročí opět na podzimním M&M se mi s vydatnou pomocí Irigihho podařilo zprovoznit projektivní transformaci, která je matematicky správně, a přesnost je již záležitostí rozlišení kamery.

Drobným problémem při implementaci střelení balonků bylo zjištění, že maxSize je rezervované slovo a tudíž nelze použít jako název proměnné. To bylo obejitо použitím názvu maxiSize, které sice nezapadá do používaného značení, ale nekoliduje s rezervovaným slovem.

Občas se také vyskytly problémy se SVN, kdy některý commit nechtěl být přijat, ale nakonec se tyto problémy podařilo vždy vyřešit zkopírováním vhodných .svn do problémových složek.

6 Využití v praxi

Využití pro kreslení a střílení balonků je zmíněno výše. Jako další využití se nabízí možnost náhrady interaktivní tabule pomocí laserového ukazovátka nebo svítícího pera. Pro toto použití by bylo nezbytné použít dostatečně silného světelného zdroje, aby byl odlšitelný od obrazu na plátně. Také by byla potřeba kamera bez automatické regulace jasu, protože by se dala lépe nastavit na daný zdroj světla.

Další možností využití jsou, při použití více barev laserů, různé multiplayerové hry ukazovátky ovládané. Při vhodném pozadí a správném nastavení barev by se mohlo kreslení využívat pro zkoumání trajektorií například vržených předmětů.

7 Závěr

V současné době je projekt plně použitelný s výše zmíněnými aplikacemi. Nyní je projekt stabilní, hledání bodu je poměrně spolehlivé, transformace přesná. Práce na projektu trvaly dlouhou dobu, během které se zlepšily některé počáteční nedostatky (např. rozdělení zdrojového kódu do mnoha tříd, protokoly). Aplikace je oproti dřívějším dobám rychlejší a umožňuje pracovat s vyšším rozlišením.

7.1 Nápady do budoucna

Zpracování obrazu

- automatické nastavení maximálních a minimálních jasů
- odfiltrování oblastí mimo plátno s využitím kalibračních dat
- možnost volby rozlišení v GUI

Kalibrace

- ukládání kalibračních dat
- automatické načítání kalibračních dat při startu aplikace

Kreslení

- nastavování šířky laserovým ukazovátkem
- automatická konverze do SVG
- možnost výběru libovolné barvy (i laserovým ukazovátkem)

Střílení balonků

- zrychlení vykreslování
- změny na balonku v závislosti na počtu zásahů
- efektní sestřelení balonku
- v průběhu hry postupně zrychlující balonky
- odladit okrajové situace